

Aan : De gemeenteraad

Van : Het college van burgemeester en wethouders

Datum : 2 april 2024

Betreft : Nieuwe opzet Duurzaamheidsfonds (Duurzaamheidsfonds 2.0)

Inleiding

Het Duurzaamheidsfonds wordt aangepast. Het doel van deze aanpassing is om het fonds een grotere bijdrage te laten leveren aan de energietransitie van onze gebouwde omgeving. In het kader van deze aanpassing zijn de opzet en voorwaarden van het Duurzaamheidsfonds geëvalueerd. Daarna is gekeken naar alternatieven voor de huidige opzet. In dit document wordt de uitkomst van de evaluatie kort beschreven en geschetst hoe wij het 'Duurzaamheidsfonds 2.0' willen vormgeven.

Evaluatie openstelling 2023

In de evaluatie van de openstelling van 2023 worden twee aanbevelingen gedaan die gaan over de opzet van het Duurzaamheidsfonds. Een korte samenvatting:

- Overweeg om met een reserveringssysteem te werken. Hierbij reserveren inwoners een subsidiebedrag op basis van de maatregelen die ze willen uitvoeren. Na bewezen te hebben dat de maatregel is uitgevoerd kan de subsidie worden uitgekeerd.
- Zet het Duurzaamheidsfonds gericht in voor het bereiken van de groep inwoners die de subsidie echt nodig hebben om verduurzamende maatregelen te treffen.

Deze twee aanbevelingen zijn meegenomen in het opstellen van de nieuwe opzet en voorwaarden voor het Duurzaamheidsfonds.

Beleidsdoelen

In de Duurzaamheidsagenda staat het Duurzaamheidsfonds omschreven als een middel om inwoners te stimuleren stappen te zetten naar een aardgasvrije en energieneutrale woning. In de evaluatie is de aanbeveling gedaan om de focus van het nieuwe Duurzaamheidsfonds te leggen op huishoudens die zonder subsidie niet kunnen verduurzamen. De woningen van deze huishoudens zijn relatief vaker slecht geïsoleerd en verbruiken veel energie. Daarnaast heeft het aanpakken van deze woningen een veel grotere impact op de CO₂-uitstoot dan het (verder) isoleren van woningen met een relatief goed energielabel. Vanuit de bestaande beleidsdoelen – zowel op duurzaamheid als op het sociaal domein – is de focus op deze groep huishoudens logisch.

De doelgroep verkleinen

Het huidige Duurzaamheidsfonds is in principe te gebruiken door alle eigenaar-bewoners en huurders van de gemeente Waterland. In het nieuwe Duurzaamheidsfonds willen we de doelgroep verkleinen. De gemeente heeft jaarlijks een beperkt budget aan subsidies te verdelen, waardoor de vraag vele malen hoger is dan het aanbod. Het beperken van de doelgroep naar huishoudens waar de subsidie naar verwachting het grootste effect heeft, leidt tot het doeltreffender besteden van het beschikbare budget. Dit is in lijn met de conclusies van de Rekenkamercommissie, die stelt dat er meer rekening moet worden gehouden met de doeltreffendheid van duurzaamheidsmaatregelen.

Nieuwe voorwaarden

Gemeenten die duurzaamheidssubsidies gericht willen aanbieden hebben een aantal opties. Zo kunnen woningen worden geselecteerd op energielabel, woningtype of woninggrootte. Op deze manier kan een doelgroep worden samengesteld van woningen die recht hebben op subsidie. De voor- en nadelen van verschillende indicatoren zijn in de voorbereiding afgewogen. Daarnaast is ook de technische uitvoerbaarheid meegenomen. Uiteindelijk is gekozen voor de volgende criteria:

- **WOZ-waarde:** de WOZ-waarde is een indicator voor de mogelijkheden die bewoners hebben om te kunnen verduurzamen. Dit is geen perfecte indicator, maar – gecombineerd met de andere criteria – wel de enige indicator die we kunnen inzetten. Door het hanteren van een WOZ-waardegrens richten we het Duurzaamheidsfonds op huishoudens waar de subsidie het meest doeltreffend is. De WOZ-waardegrens die wordt gehanteerd is **€435.000**. Dit is dezelfde waarde als de landelijke grens voor de Nationale Hypotheek Garantie (jaar 2024).
- **Energielabel:** het geregistreerde energielabel geeft een beeld van de mate van isolatie die een woning heeft. Wanneer er geen geregistreerd energielabel aanwezig is, wordt gecheckt of de woning ten minste twee slecht geïsoleerde bouwdelen heeft. Het selecteren op energielabel en/of slechte isolatie draagt bij aan het doelmatig besteden van het budget. De woningen die in aanmerking komen voor subsidie hebben energielabel **D, E, F en G**.
- **Bouwjaar:** het bouwjaar van een woning is een betrouwbare indicator voor de mate van isolatie die een woning heeft. Met het Bouwbesluit van 1992 zijn de normen voor isolatie aangescherpt. Woningen die na dit jaar gebouwd zijn hebben doorgaans goede tot zeer goede isolatie. Het focussen op woningen van vóór 1992 draagt bij aan het doelmatiger besteden van het budget. De bouwjaargrens die wordt gehanteerd is daarom **1992**.

Het gebruikte woningbestand bevat bij benadering 7.366 adressen met een woonfunctie. Van deze groep vallen 3.103 adressen onder de WOZ-waardegrens van € 435.000 en 5.688 adressen onder de bouwjaargrens tot 1992. In totaal vallen 3.005 adressen onder beide drempelwaarden. Het bepalen van de woningen met energielabel D, E, F en G ingewikkelder. Niet alle woningen hebben een geregistreerd energielabel, maar naar schatting is ongeveer 20 procent van de woningvoorraad van vóór 1992 al verduurzaamd. Ervan uitgaande dat dit percentage doorgetrokken kan worden naar de woningen onder de WOZ-grens blijven er nog 2.404 woningen over in de doelgroep. Dit betekent dat 33% van de adressen met een woonfunctie in principe in aanmerking komen voor het Duurzaamheidsfonds. Hierbij is nog geen rekening gehouden met eventueel andere voorwaarden.

De bovenstaande voorwaarden worden alleen gehanteerd bij de grote isolatiemaatregelen. Zie 'Maatregelen' voor een toelichting en de voorwaarden die gelden voor de overige maatregelen.

Opzet 'Duurzaamheidsfonds 2.0'

Het huidige Duurzaamheidsfonds werkt als volgt: een eigenaar-bewoner of huurder dient een aanvraag in voor een duurzaamheidsmaatregel die al is toegepast. De aanvraag mag ook meerdere duurzaamheidsmaatregelen bevatten. Na ontvangst bij de gemeente wordt de aanvraag getoetst door het Duurzaam Bouwloket. Zij controleren of de aanvraag voldoet aan de algemene en maatregel-specifieke voorwaarden. Het Duurzaam Bouwloket brengt een advies uit, waarna de gemeente het definitieve subsidiebedrag vaststelt in een beschikking. Deze beschikking wordt naar de aanvrager verzonden en na enkele weken wordt het subsidiebedrag uitbetaald.

Bij deze werkwijze wordt de subsidie pas ontvangen ná het treffen van de maatregel. Hoewel dit een betrekkelijk eenvoudig systeem oplevert heeft het ook nadelen voor aanvragers. Het betekent dat inwoners die willen verduurzamen dit eerst (volledig) uit eigen middelen moeten bekostigen. De verwachting is dat een aanzienlijk deel van onze inwoners moeite hebben met het achteraf uitbetalen. Zij hebben maar beperkt eigen middelen beschikbaar om in één keer te investeren.

In het Duurzaamheidsfonds 2.0 gaan we werken met directe uitbetaling aan uitvoerende bedrijven, in combinatie met een systeem van reserveringen. Voor grote isolatiemaatregelen worden de kosten direct verrekend met de facturen van de uitvoerende bedrijven. Aanvragen lopen via een module van het Duurzaam Bouwloket. Bewoners hebben ook de mogelijkheid om te kiezen voor het indienen van eigen offertes. Bij deze optie wordt de subsidie pas ná de uitvoering uitbetaald. Omdat Duurzaam Bouwloket de bedrijven selecteert op basis van kwaliteitscriteria en zij de uitbetaling verzorgen, is de gemeente niet gebonden aan regels met betrekking tot staatssteun.

Voor andere maatregelen wordt gewerkt met voorlopige beschikkingen. De bewoner dient eigen offertes in. Als de offertes voldoen aan alle voorwaarden, wordt er een voorlopige beschikking afgegeven waarmee een bedrag wordt gereserveerd. De aanvrager krijgt een vaste termijn om de maatregel uit te voeren. Na het opsturen van bewijsstukken wordt de subsidie uitbetaald.

Maatregelen

In de tabel hieronder staan de maatregelen waarvoor subsidie uit het nieuwe Duurzaamheidsfonds is aan te vragen. We werken met twee maatregelencategorieën: grote isolatiemaatregelen en overige maatregelen. De technische voorwaarden die gehanteerd worden (zoals de isolatiewaarde van dakisolatie en glas) zullen na het vaststellen van de opzet verder worden uitgewerkt.

Categorie 1: grote isolatiemaatregelen	Categorie 2: overige maatregelen
▪ Bodemisolatie (begane grond) ▪ Vloerisolatie ▪ Dakisolatie ▪ HR++glas	▪ Inductiekookplaat (sociale huurders) ▪ Monumentenglas (monumenteigenaren) ▪ Vacuümglas (monumenteigenaren) (geen WOZ-, energielabel- en bouwjaarcriterium)

In het samenstellen van de maatregelenlijst hebben we speciale aandacht gehad voor het vergroten van het aanbod voor huurders. We hebben echter geconcludeerd dat dit niet wenselijk is. Verreweg de meeste maatregelen die door huurders zijn aan te vragen hebben lage kosten, waardoor de uitvoeringskosten voor de subsidieaanvraag vaak hoger zijn dan de maatregel zelf. Daarnaast hebben onze woningcorporaties al een flinke slag gemaakt met het verduurzamen van hun woningvoorraad, waar de (sociale) huurders in onze gemeente al profijt van hebben.

Huurders kunnen onder de huidige opzet van het Duurzaamheidsfonds subsidie aanvragen voor een inductiekookplaat. Deze maatregel is heel populair. Het aanbieden van de kookplaat is ook onderdeel van de prestatieafspraken met de woningcorporaties. Daarom blijven we deze maatregel aanbieden. Het maximumbedrag blijft ook €400. Nieuw is dat de inductiekookplaat alleen nog voor sociale huurders is aan te vragen. De reden hiervoor is dat we zo meer budget overhouden voor maatregelen die relatief gezien meer impact hebben op het energieverbruik en de CO₂-uitstoot.

Het verduurzamen van monumenten vraagt vaak om een flinke investering. Deze financiële drempel kan ervoor zorgen dat eigenaren van deze historische panden geen maatregelen (kunnen) treffen. Daarom hebben we besloten om de maatregelen monumentenglas en vacuümglas toe te voegen aan het Duurzaamheidsfonds. Om in aanmerking te komen voor een subsidiebedrag moet de aanvrager de eigenaar zijn van een gemeentelijk monument of een Rijksmonument.

Voor alle maatregelen in categorie 2 worden de voorwaarden op het gebied van WOZ, energielabel en bouwjaar niet gehanteerd. Deze voorwaarden zijn niet goed bruikbaar voor het beoordelen van deze groep aanvragers. Zo zegt een WOZ-waarde niets over de mogelijkheden die een sociale huurder heeft om te verduurzamen. Monumenten hebben vrijwel altijd een WOZ-waarde die hoger is dan €435.000, wat het hanteren van deze voorwaarde juist contraproductief kan maken. De belangrijkste voorwaarden die wel worden gehanteerd zijn in de vorige alinea's beschreven.

Subsidiebedrag

Het maximale subsidiebedrag per aanvrager is vastgesteld op €1.500. In voortgaande jaren was het bedrag hoger, namelijk €2.000 per aanvrager. We hebben gekozen voor een lager bedrag omdat dat ons in staat stelt om meer woningeigenaren te helpen. Daarnaast zijn er aantrekkelijke landelijke regelingen die het effect van de lokale subsidie kunnen vergroten. Uitgaande van een budget van €300.000 kunnen we met €1.500 per woning minimaal 200 aanvragers ondersteunen.

Verbinding met andere regelingen

Andere gemeenten met een lokaal Duurzaamheidsfonds koppelen de lokale regeling vaak expliciet aan het landelijke subsidie- en leningenaanbod. Het lokale fonds wordt zo gepresenteerd als deel van één integraal ondersteuningspakket. Als een subsidie uit het Duurzaamheidsfonds wordt gecombineerd met andere regelingen, dan versterkt dit het stimulerende effect van de subsidie.

In het huidige Duurzaamheidsfonds van de gemeente Waterland wordt de koppeling met andere regelingen – zoals bijvoorbeeld de ISDE-subsidies – nog niet actief gemaakt. We willen deze koppelingen maken door onder andere de volgende aanpassingen te doen:

- Bij de beschikking voor de subsidie informatie mee te sturen over de ISDE-subsidies of de Energiebespaarlening en voor advies te verwijzen naar het Duurzaam Bouwloket.
- De informatie over de andere regelingen duidelijk op de webpagina van het Duurzaamheidsfonds te plaatsen en eventueel visueel inzichtelijk te maken.

Andere verbeteringen op dit gebied zullen worden meegenomen in de uitwerking van deze opzet.

Uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten van het Duurzaamheidsfonds bedragen in totaal €48.798,75. Dit betreft het beoordelen van aanvragen, dat voor grote isolatiemaatregelen zoveel mogelijk geautomatiseerd is en voor de overige maatregelen handmatig wordt gedaan. Ook worden er systeemkosten in rekening gebracht en is het klantcontact in de urenraming opgenomen. De uitvoeringskosten zijn berekend op basis van het subsidiebudget van €300.000 en een looptijd tot en met 2025.

De verdeling tussen vaste en variabele kosten maakt het lastig om een precieze raming per jaar te geven, maar de verdeling ten opzichte van de maatregelencategorieën is als volgt:

Uitvoeringskosten	2024-2025
Grote isolerende maatregelen	€ 39.500
Overige maatregelen	€ 9.298,75
TOTAAL	€ 48.798,75

De uitvoeringskosten worden gedekt vanuit een aantal financiële middelen. De provincie heeft vanuit het Energiebesparingsprogramma Woningen een bedrag van €12.500 beschikbaar gesteld voor de uitvoeringskosten. Het restant van de kosten wordt gedekt vanuit de begrote budgetten voor de uitvoering van klimaat- en energiebeleid.

Uitvoeringsregeling

Voor het Duurzaamheidsfonds 2.0 wordt gewerkt aan een nieuwe uitvoeringsregeling. Dit zal de opvolger zijn van de Uitvoeringsregeling duurzaamheidsfonds bestaande woningen Waterland 2021-2025. Het vaststellen van een uitvoeringsregeling is een collegebevoegdheid. De vastgestelde uitvoeringsregeling zal ter kennisname naar de gemeenteraad worden gestuurd.